

Уважаеми господин Терзиев,

Ние, долуподписаните организации и лица, които подкрепихме ромските семейства от квартал „Захарна фабрика“ преди, по време и след принудителното им изселване на 15 април 2025 г., Ви пишем, за да изразим дълбоката си загриженост относно настоящото положение на тези семейства, по-специално на настанените във Временния кризисен център в квартал „Захарна фабрика“, както и относно несигурността, с която те продължават да се сблъскват.

Пишем Ви във връзка с последните събития, включително съобщенията за среща, проведена на 22 юли 2026 г. между неромски жители на квартал „Захарна фабрика“ и представители на общинските и други власти, които засилиха несигурността, изпитвана от засегнатите ромски семейства, и подчертават необходимостта от спешно изясняване на ситуацията и предприемане на мерки от страна на Столична община.

Повече от година след като загубиха домовете си, редица от засегнатите семейства все още пребивават във временни жилища, без ясна информация кога ще получат дългосрочно решение за настаняване или какви възможности имат на разположение. Тази продължаваща несигурност затруднява способността им да работят, да се грижат за децата си, да осигуряват образованието им и да планират бъдещето си. Временното кризисно настаняване не може да се превърне в заместител на трайно жилищно решение. Семействата се нуждаят от ясен план за осигуряване на безопасно, достъпно и адекватно жилище, разработен в сътрудничество с тях и адаптиран към обстоятелствата на всяко домакинство.

Изявления, направени по време на срещата в община Илинден на 22 юли

На 22 юли 2026 г. представители на община Илинден, директорът на Временния кризисен център, г-жа Минка Йовчева, директорът на Дирекцията за социални услуги за деца и възрастни, както и членове на Инициативния комитет „Захарна фабрика“ (комитет, създаден от неромски жители на квартала) се срещнаха, за да обсъдят бъдещето на ромските семейства, които понастоящем са настанени във Временния кризисен център. Срещата се проведе без участието на ромски жители и представители на гражданското общество.

Според ромските жители от квартала, представители на властите са се обърнали към тях пред Временния кризисен център и са им казали, че е тяхна отговорност да си намерят жилище на свободния пазар, както и че ако не успеят да си осигурят жилище или ако поведението им не отговаря на очакванията на социалните служби, децата им могат да бъдат принудително настанени в алтернативна грижа и да се върнат едва след като родителите си осигурят стабилно жилище. Те съобщават още, че на обитателите на центъра е било разпоредено да прекарват възможно най-малко време в алеята пред Временния кризисен център и да не излизат навън след 22:00 ч.

Това налага спешен и ясен отговор от Столична община отговарят ли тези съобщения на истината. Общината трябва да потвърди какво е било заявено на семействата, причините за това, както и дали тези изявления отразяват някаква официална оценка или установени нарушения от страна на властите, дали идват в изпълнение на нечия

инструкция и дали са свързани с планирани действия, засягащи права и законни интереси на ромските жители от квартала.

Родителите съобщават, че са напуснали разговора с г-жа Йовчева с убеждението, че невъзможността им да си осигурят жилище от свободния пазар може да постави ги лиши от достъп и контакт до децата им. Комуникацията от страна на държавните служители трябва да предоставя на семействата ясна информация за техните права и за подкрепата, която им се предлага. Те трябва да участват в процеса по вземане на решения, които ги засягат. Отношението към тях не бива да засилва чувството на несигурност или да създава впечатлението, че бедността и липсата на дом представляват родителска небрежност.

Бедността и бездомността не трябва да водят до разделяне на семейството

Ние, долуподписаните организации, бихме искали да подчертаем, че засегнатите семейства се сблъскват със значителни пречки при достъпа до частния пазар на имоти, включително разходи за жилище, които са непосилни за хора, живеещи в бедност и изложени на расова дискриминация. Изискването ромските семейства да преодолеят тези пречки без адекватна институционална подкрепа прехвърля изцяло върху тях отговорността за преодоляване на последствията от тяхното изселване.

Бихме искали да припомним, че посочените ромски семейства са в настоящото положение поради действия и бездействия на самите власти – както противоправните действия на кмета на район “Илинден” на 15 април 2025 г., подпомогнати от правителството в лицето на органи на Министерството на вътрешните работи, така и на Вашето бездействие да упражните правомощията си по чл. 44, ал. 14, т. 9 от Закона за местното самоуправление и местната администрация – и първоначално, спрямо действията на 15 април 2025 г., и след нарочното Ви сезиране впоследствие¹.

Следва да се отбележи, че след посещението си в България между 29 юни и 3 юли 2026 г. Комисарят по правата на човека на Съвета на Европа изрази загриженост относно случаите на принудителни изселвания и [призова](#) българските власти, наред с други неща, да „гарантират, че Националната стратегия за жилищно настаняване, която в момента е в процес на изготвяне, адекватно отразява специфичната жилищна ситуация на ромските общности, включително тези, които живеят в неформални селища“.²

Следва да се отбележи още, че на 25 август 2026 г. Европейският съд по правата на човека се произнесе с решение по делото *Алексиева срещу България* (№ 30915/23) относно предходния аналогичен случай в столичния кв. “Орландовци”, установявайки, че процедурите по събарянето само са имали „вид на законосъобразност“, тъй като хората, чиито домове са засегнати, на практика са били изключени от административните производства и впоследствие не са получили ефективна съдебна защита.³ Понастоящем в Съда е висящо и дело за събитията от 15 април 2025 г. в кв. “Захарна фабрика”, както и за последващите действия и бездействия на българските власти.⁴

¹ Ваш вх. № COA25-НЦ62-680/08.07.2025.

² Комисарят по правата на човека към Съвета на Европа: България може да направи още повече за подобряване на дългосрочните грижи за възрастните хора и за осигуряване на жилища за ромските общности, 6 юли 2026 г.

³ Дело *Aleksieva and others v. Bulgaria* (№ 30915/23)

⁴ Дело *Ilieva and Others v. Bulgaria* (№ 11201/25)

Достъпът до жилища на достъпни цени представлява централен елемент от правото на адекватно жилище.⁵ За да спази международните си задължения в областта на правата на човека, общината, като държавен орган, трябва да гарантира, че всички хора, включително тези, които живеят в бедност и са уязвими към маргинализация и дискриминация, като ромите, имат ефективен достъп до жилища.

Всяко решение относно настаняването на дете в алтернативна грижа трябва да се основава на индивидуална оценка, най-добрия интерес на детето, необходимостта и пропорционалността, и трябва да спазва приложимите гаранции. Бедността, липсата на дом или невъзможността на родителите да намерят жилище на свободния пазар за имоти не трябва сами по себе си да се разглеждат като основание за отделяне на децата от техните семейства.⁶

По отношение на децата държавите са длъжни да предприемат подходящи мерки, за да подпомогнат родителите и лицата, полагащи грижи, да реализират правото на адекватен стандарт на живот. Държавите трябва също така „в случай на нужда да предоставят материална помощ и програми за подкрепа, по-специално по отношение на хранене, облекло и жилище“.⁷ Комитетът на ООН по правата на детето подчертава, че тези разпоредби не оставят място за дискреция от страна на държавата.⁸ За да изпълнят това задължение, държавите трябва да предоставят подкрепа на родителите и лицата, полагащи грижи, по-специално по отношение на субсидирано адекватно жилище и създаване на доходи. Непредоставянето на финансова подкрепа, когато членовете на семейството не са в състояние да издържат децата, нарушава задължението на държавата да осигури достъпно жилище.⁹

Съгласно Насоките на ООН за алтернативна грижа за деца: „Финансовата и материалната бедност, или условия, които пряко и единствено се дължат на такава бедност, никога не трябва да бъдат единственото основание за извеждане на дете от родителска грижа, за настаняване на дете в алтернативна грижа или за предотвратяване на неговата реинтеграция, а трябва да се разглеждат като сигнал за необходимостта от предоставяне на подходяща подкрепа на семейството“.¹⁰

Освен това, в съответствие с принципите, на които се основава българското законодателство за закрила на детето, семейството е основната и най-подходяща среда за отглеждането и развитието на детето. Следователно публичните власти трябва да дадат приоритет на мерки, които подкрепят родителите и запазват единството на семейството, включително подходящо жилище, финансова и социална помощ. Бедността, липсата на дом или невъзможността на родителите да си осигурят жилище на частния пазар за имоти трябва да бъдат повод за ефективна подкрепа за семейството, а не да се разглеждат сами по себе си като основание за отделяне на децата от родителите им.

⁵ Комитет по икономически, социални и културни права (CESCR), Общ коментар № 4: Правото на подходящо жилище (чл. 11, ал. 1 от Пакта), прието на шестата сесия на CESCR на 13 декември 1991 г. (съдържа се в документ E/1992/23), параграф 8, буква в.

⁶ Конвенция за правата на детето, чл. 27

⁷ Комитет по правата на детето (CRC), Общ коментар № 21 (2017) относно децата, живеещи на улицата, 20 юни 2017 г., CRC/C/GC/21, <https://docs.un.org/CRC/C/GC/21>

⁸ Комитет по правата на детето, Общ коментар № 21 (цитирано по-горе)

⁹ Специален докладчик на ООН по въпросите на адекватното жилищно настаняване, Доклад, 15 август 2023 г., A/78/192

¹⁰ Насоки за алтернативната грижа за деца, A/RES/ 64/142, 24 февруари 2010 г., параграф 15.

Информация относно потенциално засилване на полицейското присъствие

Ние също така сме разтревожени от информацията, получена от организациите, подписали настоящото писмо, че полицейското присъствие във и около временния кризисен център може да бъде засилено. Властите следва да изяснят целта, правната основа, обхвата и очакваната продължителност на всяка подобна мярка. В настоящия контекст видимото засилване на полицейското присъствие без ясно обяснение или гаранции би могло да засили страха сред жителите и да допринесе за тяхното стигматизиране. Всяко полицейско присъствие трябва да има ясна законна цел, да се ограничава до необходимото, да се прилага без дискриминация и да отчита напълно присъствието на деца. То не трябва да се използва за сплашване на обитателите на ЦВН, за ограничаване на законното придвижване, за възпиране на семействата да съобщават за незаконосъобразно поведение на властите или отделни общински и държавни служители, както и за ограничаване на тяхното сътрудничество с организации на гражданското общество.

Необходим е ясен и устойчив план за пренастаняване

Настоящата ситуация рискува да повтори моделите, наблюдавани в предишни случаи. Например, семействата, засегнати от изселване в кв. „Захарна фабрика“ през 2019 г., до ден-днешен пребивават във временни жилища за продължителни периоди от време без достъп до устойчиви жилищни решения. Това е явно доказателство за липсата на системен, устойчив подход от страна на Столична община да разрешава трайно тези проблеми. Временното настаняване трябва да бъде съпътствано от план за постоянно или дългосрочно жилищно настаняване, подкрепен с адекватни ресурси и с конкретни срокове.

Разбираме, че Столична община е започнала работа по всеобхватна общинска стратегия или рамка за жилищно настаняване. Приветстваме това, като подчертаваме, че то трябваше да предхожда премахването на единствените домове на стотици хора. Общината следва да потвърди текущото състояние на гореспоменатата стратегия за жилищно настаняване и да изясни дали и как тя отговаря на нуждите на засегнатите семейства, какви варианти за жилищно настаняване се разглеждат и кога ще бъдат налице конкретни решения, които са в съответствие с правата на човека. Разработването на по-широка стратегия не трябва да забави незабавните, специфични за всяко домакинство мерки за семействата, които понастоящем живеят във Временния кризисен център в кв. „Захарна фабрика“, както и за други ромски семейства, засегнати от предишни изселвания в района и все още живеещи във временни жилища.

Комуникация с гражданското общество

Изненадани и загрижени сме, че администрацията на Столична община систематично изключва организациите на гражданското общество, включително подписалите настоящото писмо, от участие в подобни срещи и достъп до информация, въпреки че е напълно наясно, че те работят с ромската общност в кв. „Захарна фабрика“. Изненадани и загрижени сме също така, че засегнатата ромска общност също не е била включена в обсъжданията по тези въпроси. Призоваваме общинските власти да дадат обяснение за този подход.

Призоваваме Столична община:

1. **Изясни публично и в писмен вид какво точно е било съобщено от властите на засегнатите ромски семейства на 22 юли 2026 г., включително дали невъзможността на родителите да си намерят жилище под наем или твърденията, че не отговарят на очакванията в Центъра, са били свързани с възможното настаняване на децата им в алтернативна грижа.**
2. **Да потвърди, че никое дете няма да бъде отделено от семейството си единствено поради бедност, липса на жилище или невъзможност за достъп до частния пазар на имоти** и че всяка интервенция за защита на детето, когато е необходима, ще се основава на индивидуална оценка и ще дава приоритет на подкрепата в рамките на семейството.
3. **Да гарантира, че никое семейство няма да бъде задължено да напусне временния кризисен център, преди да бъде осигурено безопасно, достъпно и адекватно алтернативно жилище,** с разумно предизвестие и без да се нарушават образованието, здравеопазването, заетостта или мрежите за семейна подкрепа на децата.
4. **Да разработи и оповести план за пренастаняване с конкретни срокове за всяко засегнато домакинство,** основан на индивидуални оценки на нуждите и действителни консултации със семействата. Планът трябва да посочва наличните варианти за жилищно настаняване, финансовата подкрепа и помощта за наем, отговорните общински звена и ясни срокове за изпълнение.
5. **Да изясни правилата, регулиращи дейността на временния кризисен център,** включително основанията за евентуални ограничения на движението на обитателите на ЦВН, процедурата, чрез която обитателите могат да изразяват загриженост или да оспорват решения, както и гаранциите срещу произволно или дискриминационно отношение.
6. **Да се изяснят целта, правното основание, обхватът и очакваната продължителност на всяко засилено полицейско присъствие във и около временния кризисен център** и тази информация да се съобщи на обитателите на ЦВН по достъпен начин. Да се гарантира, че всяко полицейско присъствие е ограничено до необходимото, прилага се без дискриминация и не заплашва обитателите, не ограничава законното им придвижване и не пречи на способността им да изразяват опасения и да взаимодействат с гражданското общество.
7. **Да се гарантира, че никое семейство няма да претърпи репресии или други неблагоприятни последици** поради това, че е изразило загриженост или е комуникирало с организации на гражданското общество и публични институции.
8. **Да се предостави информация за статуса, съдържанието, финансирането и графика за изпълнение на дългосрочна жилищна стратегия на Столична община,** включително за това как засегнатите общности и организациите на гражданското общество ще участват в нейното разработване и мониторинг.
9. **Да се изясни защо организациите на гражданското общество с опит в подкрепата на засегнатите семейства, както и самите засегнати ромски семейства, не са били поканени да участват в съответните дискусии или не са получили навременна информация.** Да се гарантира тяхното пълноценно участие в бъдещи консултации и навременният им достъп до информация, свързана със ситуацията и пренастаняването на семействата.

В този смисъл настояваме за писмен отговор до края на 1 октомври 2026 г., както и среща с участието на представители на Столична община, отговорния заместник-кмет, кметът на район „Илинден“, съответните общински дирекции, представители на семействата и организациите, подписали настоящото писмо.

Осъзнаваме, че справянето с жилищните предизвикателства в София изисква координация между общинските и националните институции. Организациите, подкрепящи семействата, са натрупали значителни познания за препятствията, пред които те са изправени, и за мерките, които биха могли да допринесат за устойчиви решения.

Ние оставаме готови да допринесем конструктивно за подход, който защитава семейното единство, предотвратява бездомността и дава възможност на семействата да възстановят живота си в условия на сигурност и достойнство.

С уважение,

Амнести Интернешънъл България

АТД Четвърти свят - Заедно за достоен живот

Асоциация Интегро

Български хелзинкски комитет